

Historie på Lærerhøjskolen

Bernard Eric Jensen

Forfatteren er ansat på Danmarks Lærerhøjskole, København.

Historie på Lærerhøjskolen betyder flere ting. Her kan folkeskolens lærere få en efteruddannelse såvel som en videreuddannelse i historie. Og som noget nyt kan andre end folkeskolens lærere få adgang til videreuddannelsen; indtil videre har kun få benyttet sig af denne mulighed.

Et efterslæb på efteruddannelse

Der findes flere forskellige tilbud til lærerne om efteruddannelse i historie. Mangfoldigheden af tilbud ville imidlertid være betydelig større, hvis flere skoleledere var villige til at afsætte de fornødne midler til kurser i historie. Der har i de senere år været et markant misforhold mellem det antal lærere, der søger om at få et efteruddannelseskursus i historie, og den prioritering, som deres ansøgninger får af skolelederne. Dette skyldes flere forhold.

Blandt skolens lærere er historie et relativt velkendt og yndet fag. Det er blandt de mest valgte liniefag, faktisk det populæreste blandt de mandlige lærerstuderende viser en undersøgelse. I folkeskolen er historie derimod et lille lavstatusfag. Denne tilstand er blevet yderligere cementeret ved, at historie fjernes fra 9. kl. i den nye folkeskolelov. Historie indgår dog som et vægtigt element i det nye samfundsfag i 9. kl. I disse år bruges næsten alle midler til efteruddannelse til kurser, der vedrører nyskabelserne i folkeskoleloven. Der eksisterer derfor i dag et betydeligt efterslæb, hvad angår den mere historiefaglige og -didaktiske efteruddannelse.

De kurser, der udbydes og gennemføres, er meget forskelligartede. Der er korte heltidskurser om bestemte emner — fx om vikingetiden eller den franske revolution. Historie har stået helt centralt i de større heltidskurser om det nye Europa. Der gennemføres

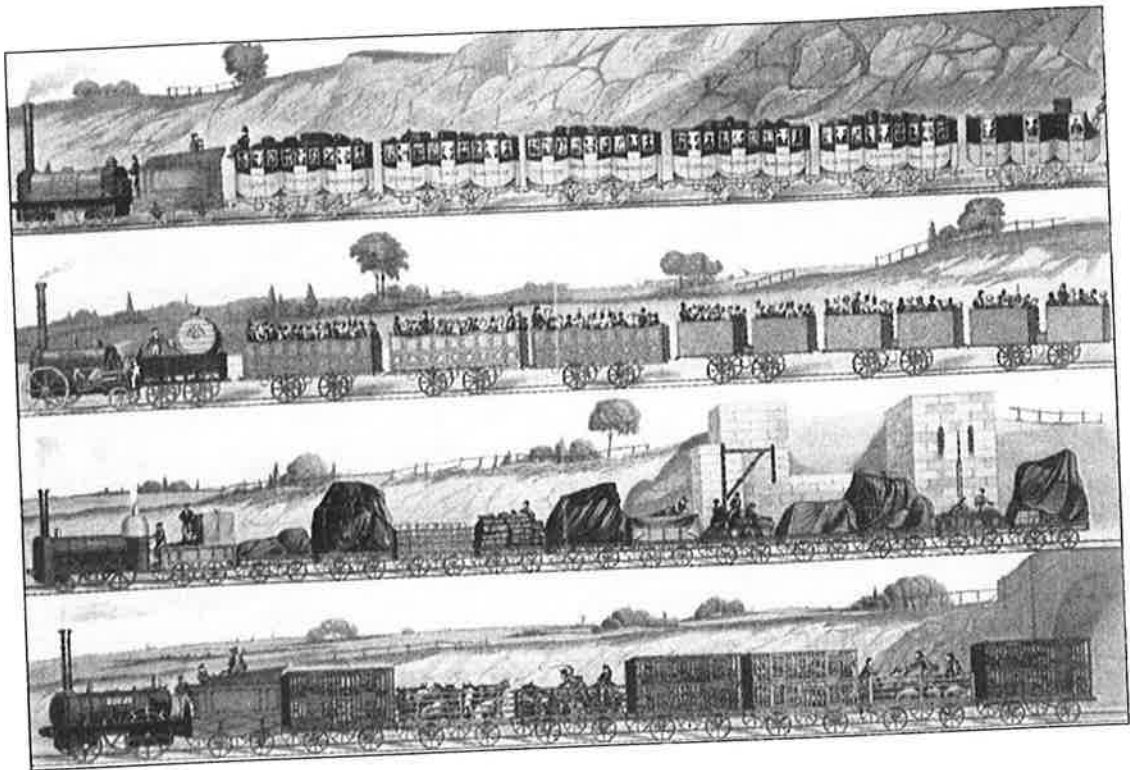
også kurser for bestemte klassetrin — fx historie i overbygningen. Mange af de kurser, hvori historie indgår, er imidlertid tvær- eller flerfaglige forløb. Især er fagsamarbejdet med dansk blevet udbygget i løbet af det sidste årti — et forhold, der må ses i lyset af den øgede inddragelse af fiktion i skolens historieundervisning. Flerfaglige kurser med samtidsorientering, biologi, geografi og fremmedsprog er også velkendte.

En særlig DLH-profil

Der findes tre former for videreuddannelse i historie på Lærerhøjskolen. Man kan erhverve en bachelor (exam.pæd.) og en kandidatgrad (cand.pæd.) samt gennemføre en forskeruddannelse (phd). Disse uddannelser ligner på flere punkter dem på universiteterne.

Tre forhold giver dem dog deres særlige profil. Det første har været der hele tiden, hvorimod de to andre er blevet skabt i løbet af de senere år. Historieuddannelserne er faglig-pædagogiske uddannelser. Det betyder, at de studerende ikke alene beskæftiger sig med historiefaglige discipliner, men også med pædagogik og psykologi.

Den første nydannelse er forsøgt på at integrere det historiefaglige og det didaktiske. Der gøres fx ved, at de studerende i en af disciplinerne særligt beskæftiger sig med, hvorledes historisk-samfundsmæssig bevidsthed og identitet dannes og fungerer til forskellige tider og i forskellige socio-kulturelle sammenhænge. Denne integration af historiefag og didaktik skal dels give de studerende mulighed for at udnytte deres hidtidige undervisningserfaringer i deres videreuddannelse, dels skal den give dem en særlige kompetence i at bearbejde og videreudvikle historisk-samfundsmæssig bevidsthed. Det teoretiske udgangspunkt for integrationen af historiefag og didaktik er

Jernbanen Liverpool-Manchester.

begrebet 'historiebevidsthed' forstået som et samspil mellem menneskers fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsforventning.

Den anden nydannelse er integrationen af historie og samfundsfag. Der sker på lidt forskellig vis på de forskellige trin i uddannelsen. På bachelor-studiet er der tale om en gennemført integration. Her kaldes de faglige discipliner for studiet af 'samfund i tid og rum', og man bliver exam.pæd. i historie/samfundsfag. På kandidat-studiet drejer det sig om en vidtgående, men ikke om en total integration. Metode såvel som didaktik er integreret og fælles for alle studerende. Men flere faglige discipliner er forskellige, og derfor kan man blive cand.pæd. i enten 'historie med samfundsfag' eller 'samfundsfag med historie'.

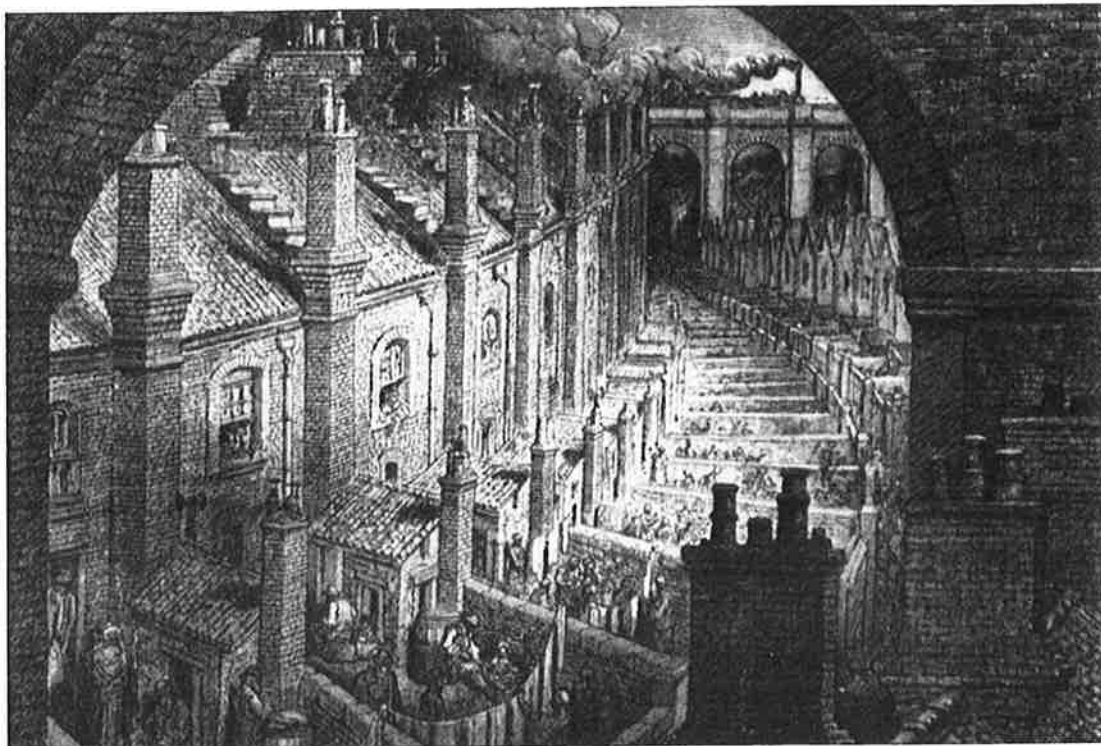
Der kan i dag gives flere gode faglige og didaktiske begrundelser for integrationen af historie og samfundsfag. Den er til dels blevet muliggjort og fremmet af det nye didaktiske nøglebegreb: historiebevidsthed. Når det defineres som samspillet mellem fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsforventning, bliver det meget vanskeligt, ja nærmest umuligt at

skelne mellem historie og samfundsfag i didaktisk henseende.

Denne udformning af historieuddannelsen har også — bør det nævnes — haft sin pris. De studerende har ikke længere mulighed for at blive fagspecialister i traditionel forstand. De bliver snarere en art 'generalister' med historie/samfundsfag og didaktik som deres særlige arbejdsfelt.

I kølvandet på KUP-rapporten

KUP-rapporten fremhæver tre forhold vedrørende historieuddannelsen på Lærerhøjskolen. Den har "medvirket til en styrkelse af en helhedsforståelse mellem fag, didaktik og samfund". Den har været led i etableringen af "en alternativ didaktisk tænkning, hvor vægten er lagt på dannelsesperspektivet". Den har endelig "bidraget til, at skolefagene historie og samfundsfag i stigende grad anskues som tæt forbundne i en didaktisk sammenhæng". Dette er altsam-

Over London by Rail.

men ganske tilfredsstillende set ud fra Lærerhøjskolen synsvinkel.

Ud fra en bredere historiediaktisk synsvinkel vil jeg derimod sige, at KUP-rapporten blotlægger — mere eller mindre tilsigtet — en række påtrængende problemer for og i historiefaget. Det er derfor muligt at bruge rapporten som et afsæt til at få indkredset nogle af de udfordringer, som bør tages op og tackles i den kommende tid. Jeg vil her begrænse mig til et par af de mest presserende udfordringer.

I passager fremstår KUP-rapporten som en sand lovprisning af historiefaget. Der er på det nærmeste ingen grænser for dets velgerninger og velsignelser. Og i rapporten søges etableret en klar sammenhæng mellem historiefaget og samfundsborgernes dannelse og uddannelse.

Historieundervisningen gøres fx til en forudsætning for "fastholdelsen af et åbent demokratisk samfund". En "systematisk og struktureret indsigt i historiske forløb" bliver anset for at være en nødvendig betingelse for "et demokratisk samfund med selvstændige og kritiske borgere". Det fremhæves også, at historie-

faget er "ikke alene et led i den almene dannelse, men også et vigtigt led i den politiske dannelse". Og senere slås det fast, at "historielærernes opgave [er] at medvirke til opdragelsen af samfundets borgere".

Dette lyder altsammen både flot og godt. Men spørgsmålet må melde sig: er der nu også dækning for de mange flotte formuleringer? Her melder tvivlen sig, i hvert fald hos mig.

Begynder man at nærlæse rapporten, virker det ikke, som om den er blevet skrevet ud fra en rimelig afklaret og kvalificeret demokratiopfattelse. Det er perspektivrigt at betragte historie som et vigtigt dannelsesfag, men for mig at se skal dette snarere betragtes som en udfordring end som et veletableret faktum. Beskrivelsen af historie som et alment og politisk dannelsesfag virker rimelig vag og svag. Her bør det dog retfærdigvis nævnes, at dette ikke er noget specielt for KUP-rapporten om historie, men gør sig også gældende i den tilsvarende rapport om samfundsfag.

Det centrale problem, der rejser sig i kølvandet af KUP-rapporten er: kan historielærere/historikere i dag siges at være fagligt rustet til at håndtere historie som

dannelsesfag? Men KUP-udvalget tager ikke dette spørgsmål op til grundig overvejelse.

Havde udvalget set dette problem i øjnene, måtte det have rejst og diskuteret spørgsmål som: giver historieuddannelserne i dag et fagligt fundament for at arbejde med historie som led i den individuelle og kollektive identitetsdannelse? Kvalificerer de nuværende uddannelser til at se historiefaget som et led i "den almene og politiske dannelse af eleverne"? Giver uddannelserne de faglige forudsætninger for at behandle "væsentlige etiske problemstillinger i forbindelse med [historie]undervisningen"? Bliver historielærere gennem de eksisterende uddannelser præenteret for de problemer, de må kunne tackle, når de skal til at arbejde med historie som "et vigtigt holdningsdannede fag"?

Det er ikke til at vide, hvorfor KUP-udvalget har undladt at tage sådanne spørgsmål op til nærmere overvejelse. Men det må være tilladt at fremkomme med en forklaringshypotese. Forklaringen på nævnte fravær skal muligvis søges i udvalgets ambivalente og uafklaret forhold til to nøglebegreber i dagens historiedidaktiske debat: 'det faglige' og 'historiebevidsthed'.

Spørgsmålet: hvad skal man forstå ved 'det faglige' i forbindelse med en historieundervisning? berøres i det generelle afsnit om lærerkvalifikationer. Men KUP-udvalget får ikke for alvor gravet sig ned i og bearbejdet dette problemkompleks.

Hovedtendensen i rapporten er at sætte lighedstegn mellem det faglige og det historiefaglige. Det er det, der fx sker i afsnittet om lære kvalifikationer, når der tales om "den faglige tilgangs betydning", og det slås fast, at "lærerne skal have en solid faglig uddannelse". En sådan tilgang medfører, at det faglige er noget, der i det væsentlige bliver defineret af videnskabsfaget.

Det viser sig imidlertid, at der i rapporten også anvendes et bredere og anderledes faglighedsbegreb. Det dukker især op ved behandlingen af historie på

seminarierne og Lærerhøjskolen. Her bliver det faglige forstået ud fra en samtænkning af det historiefaglige og det historiedidaktiske. De historiefaglige forståelse- og vidensformer skal følgelig ses og vurderes ud fra de socio-kulturelle funktioner, som historiebevidstheden udfylder i menneskers liv og samliv.

KUP-udvalget får aldrig stillet disse to begreber om 'det faglige' op overfor hinanden og taget stilling til problemet: er det ene faglighedsbegreb mere relevant og givende end det andet, når historie skal fungere som dannelsesfag?

Dette fravær hænger formentlig sammen med det andet uafklarede forhold i KUP-rapporten. Udvalget har heller ikke for alvor klarlagt sin forståelse af og stillingtagen til begrebet 'historiebevidsthed' og dets rolle i historiefaget. I flere sammenhænge indtager begrebet en strategisk nøgleposition. Men der findes imidlertid også afsnit, hvor udvalget tilsyneladende arbejder og tænker ud fra helt andre præmisser.

Det er fx tilfældet, når udvalget — helt ureflekteret og ukritisk — benytter sig af kollektivsingularret "historien" — et begreb, der snart betyder et, snart noget andet. Eller når det under tiden taler om "den primære historieproduktion" — et begreb, der ikke giver megen mening, hvis man arbejder ud fra en teori om historiebevidsthedens dannelse, former og funktioner.

KUP-rapporten er det første forsøg på at give en samlet beskrivelse og analyse af historiefagets kendetegn og tilstand. Og som sådan er den en interessant udredning og et vigtigt skridt i den rigtige retning. Den understreger, at historie ikke kun eller i første række er et kundskabsfag. Det skal frem for alt være et dannelsesfag. Dette er hovedbudskabet i rapporten. Og på dette punkt er jeg helt enig med KUP-udvalget. Hvad angår den nærmere behandling af dette problemkompleks, ser jeg KUP-rapporten mere som et start- end som et slutpunkt. Det er følgelig her, at flere af de afgørende udfordringer, som dansk historiedidaktik må tage op, er at finde.

NOTER

nr. 120, juni 1994

HISTORIELÆRERFORENINGEN
FOR GYMNASIET OG HF